

NARODNI GOSPODAR

GLASILO ZADRUŽNE ZVEZE.

Člani „Zadružne zveze“ dobivajo list brezplačno.
Cena listu za nečlane po štiri krone na leto; za pol leta dve kroni;
za četrť leta eno krono; za člane zvezinih zadrug po tri krone na leto.
Posamezne številke 20 vin.

Sklep urejevanja 5. in 20. vsacega meseca. — Rokopisi se ne vračajo. — Cene inseratom po 20 h od enostopne petit-vrste, za večkratno insercijo po dogovoru.

Telefon štev. 216.

V Ljubljani, 10. oktobra 1905.

C. Kr. poštne hran. št. 864.846
Kr. ogrske „ „ „ 15.648

Vsebina: Zadruga: Zadružništvo in učiteljstvo. Kmetijsko zadružništvo na Štajarskem. Zadružna skladišča v Nemčiji. Mlekarske zadruge na Ogrskem. Osebnosti. Pregled. Denarni promet. Občni zbor.
Gospodarsko berilo: Nova železnica in naše dolžnosti. Posneto mleko in reja prašičev. Upljiv napajanja na dojnost. Gnojenje sadnega drevja. Naša gnojišča. Pesek je zlato. Da kokoši prav debela jajca neso! Strd dobro zdravilo. Priloge časopisov. Oves. Original - Alfa. O kavi. Inserati.

ZADRUGA.

Zadružništvo in učiteljstvo.

Na veliki skupščini nemškega zadružništva, ki se je vršila od 17. do 18. avgusta 1905 v Strasburgu in koje so se vdeležili tudi zastopniki avstrijskega zadružništva, obsojalo se je postopanje nemških šolskih oblasti, koje so iz neopravičenih obzirov do nasprotnikov zadružništva izrekle, da se učiteljem sodelovanje na zadružnem polju ne priporoča.

Ker so pa na Nemškem ravno učitelji poleg duhovništva največja opora zadružništva, nastal je v zadružnih krogih velik vihar, ki je še narasel, ker so nasprotniki zadružništva vrh tega zahtevali, da tudi duhovščina ne sme sodelovati — v tem oziru so toraj razmere na Nemškem slične našim slovenskim razmeram.

Seveda se nemški in tudi nenemški listi s zadevo bavijo in razpravljajo posebno o sodelovanju učiteljstva.

Ne bode škodilo, če tudi mi o zadevi pišemo, opiraje se seveda na izvajanja raznih zadružnih listov:

Že dostikrat se je ravno učiteljstvu očitalo, da ima premalo smisla za gospodarske razmere ljudstva, da rajši zavzema neko gosposko stališče, oziroma, da nastopajo učitelji rajši kot učenjaki, kakor kot vzgojevalci naroda, ki bi morali dati otrokom praktično vedo.

Če taka očitavanja premotrivamo z ozirom na naše razmere, najdemo, da pač niso resnična.

Ako vstopi mlad učitelj v praktično življenje tudi z namenom, da bo sodeloval na gospodarskem

polji, kmalo uvidi, da ne najde lahko z ljudstvom za to pravega stika. V čisto kmetijskih zadevah naš kmet rad po svoje dela, ne sprejema rad poduka, in če pride celo nekmetovalec s kakim nasvetom, mu kmet ne bode zaupal; tu se toraj učitelju ne ponuja ravno ugodna prilika za delo; priznati se pa mora, da je mnogo učiteljev premagalo vse take predsodke in imajo sedaj pri ljudstvu vplivno besedo tudi v čisto kmetijskih stvareh.

Lažje pa pride učitelj do sodelovanja v gospodarskih stvareh, ki so v zvezi s trgovino, z denarjem itd.; tu kmet, ki ne zna ravno prav dobro svinčnika ali peresa vihteti, hvaležno sprejme pomoč, tu so vrata, ki se odpirajo učitelju k zaupanju ljudstva.

V tem smislu pa učitelj na gospodarskem polji najlažje sodeluje, ako se približa zadrugam, koje si je ljudstvo ustanovilo i. s. omenjamo posebno posojilnice.

Vsaka rajfajzenovka tvori za svoj okoliš nekako sredotočje za vse denarno gospodarstvo in more splošno na vse gospodarstvo ugodno vplivati.

Ako učitelj sodeluje in pomaga izvrševati namene, koje ima rajfajzenovka, dobi vpogled v različne gospodarske odnošaje ljudstva, da more potem tudi s svojim nasvetom in dejanski pomagati.

Učitelj je navadno član načelstva ali radzorstva — mnogokrat tudi načelnik; ima torej častno službo, ki ne more njegovi stanovski časti celo nič škodovati.

Ker pa dobiva za svoje delovanje od posojilnice primerno nagrado, često jako lepe zneske — poveča tudi svoje dohodke.

Smelo trdimo, da more učiteljstvo smatrati združništvo za dober in časten vir zvišanja svojih dohodkov.

Kot načelnik ozir. odbornik posojilnice pridobi učitelj pa tudi na svojem ugledu, pridobi si zaupanje — in to more samo le ugodno uplivati na njegove vspehe v šoli.

Mnogo je že slovenskih učiteljev, ki marljivo in vspešno delujejo na združnem polju — nadejamo se pa, da postanejo ravno učitelji poleg duhovništva glavni sotrudniki pri našem delu.

Kmetijsko združništvo na Štajarskem.

Kdor več vidi in več sliši, tudi več ve. Da se kaj naučimo, pa tudi zato, ker smo si s Štajarci mejaši, se ozrimo nekoliko v to zeleno sosedščino, da vidimo, kaj je tam napravilo geslo: v združbi je moč.

Opozoriti pa moramo, da bomo škicirali le ono združništvo, ki ima svoje središče v nemškem Gradcu — in tu najdemo pač tudi nekaj slovenskih zadrug, koje pa bode brez dvoma privedla narodna zavest že v doglednem času v naročje slovenske združne organizacije. Sicer pa je na Štajarskem čez 100 slovenskih zadrug — od teh jih je skoraj polovica v zvezi slovenskih posojilnic v Celji, krog 30 se jih je pa že pridružilo naši zvezi.

Posojilništvo se je pričelo tam v smislu Rajfajznovem primeroma pozno: l. 1893. je vzel to zadevo štajarski dež. odbor v roke in sicer po naročilu štajarskega deželnega zbora. Dežela je tudi dovolila vsaki na novo ustanovljeni hranilnici in posojilnici brezobrestno posojilo 400 K, ki se ima vrniti v 8 letih, dalje za prvo silo tudi poslovno glavnico do 4000 K (po 3 % obrestovano), ki se ima vrniti v 10 letih. Dežela je nastavila tudi posebnega revizorja, ki je imel vsako leto pregledati vse posojilnice in njihovo poslovanje ter je izdala tudi posebno knjigo kot „navodilo za poslovanje hranilnic in posojilnic po Rajfajznovem načinu“.

Tako je nastalo do l. 1900 skupaj 201 posojilnic, 46 na gorenjem, 147 na srednjem in samo 8 na slovenskem spodnjem Štajarskem. Do l. 1903 je naraslo število rajfajzenovk na 243. Na spodnjem Štajarskem je veliko več nego rajfajzenovk posojilnic po Šulce-Deličevem načinu. Obrestujejo se v večini rajfajzenovk hranilne vloge po 4 %, posojila po 5 %.

Konec l. 1902 je imelo 239 rajfajzenovih posojilnic na Štajarskem udov 23.148, hranilnih vlog blizu 11 milijonov K, posojil je bilo danih okroglo 10 milijonov K, čistega dobička v tem letu 52.094 K in rezervnega zaklada skupno 189.634 K.

O posojilnicah smo govorili najpreje, ker so hranilnice in posojilnice srce vsega drugega združ-

ništva v narodu, ki nabirajo v sebi gospodarsko kri narodovo — denar, in jo potem vodijo dalje na mesta, kjer ga je potreba.

Mej ostalimi kmetijskimi zadrugami so na Štajarskem najbolj razširjene živinorejske in bikorejske zadrug. Živinorejske zadrug so vpeljali l. 1898 in so jih v najvažnejših živinorejskih pokrajinah uredili popolnoma enakomerno. Živinorejske zadrug obsegajo vedno po en cel sodni okraj. Do konca l. 1903 jih je bilo 18.

Bikorejske zadrug, ki so tudi popolnoma enotno organizovane, a se raztegajo navadno na manjši okoliš, na eno občino, so se začele l. 1899; do konca l. 1903 jih je bilo 44 in sicer vse v srednjem Štajerju. Deželni zbor dovoljuje vsako leto za podporo teh dveh združnih vrst po 10.000 kron. Vse imajo omejeno poroštvo in stoje pod nadzorstvom deželnega odbora. O notranji uredbi teh zadrug drugikrat kaj natančneje.

Manj številne pa so na Štajarskem mlekarске zadrug. Najstarejša je I. štajarska mlekarška zadruga v Gradcu, ki obstoji že 25 let in prodaja mleko največ na Dunaj in v Gradcu. Plačuje 1 l po 14.43 vin. — Druga je blizu Maribora in še par večjih poleg nekaterih manjših. V tem oziru smemo biti pač mi ponosni in le čuditi se moramo svojim štajarskim sosedom, da so kot mlekarji tako zaspani. Posnemajmo mi Štajarce z ozirom na rejo lepe živine in snujmo živinorejske zadrug, Štajarci pa naj si vzamejo nas za vzgled v mlekarškem združništvu. Dve mlekarški zadrugi (prva pri sv. Štefanu nad Ljubnim, druga v Grebmingu) imate lepa nova poslopja za izdelovanje sira in prostorne svinjake za pitanje prascev.

Vinskih zadrug je na Štajarskem čvetero*). Najstarejša je slovenska i. s. v Ormožu, ust. l. 1898; k. l. 1903 je imela 22 članov, ki so vplačali 1084 K deležev. L. 1903 je prodala zadruga za 11.846 K vina. Zadruga ima v Ormožu lastno hišo s kletjo in gostilno in nekaj vinogradov; vrednost realitet znaša okoli 35.000 K. Vinska zadruga pri sv. Egidiju v Slovenskih goricah, ust. l. 1899 je štela koncem leta 1903 12 članov. Tega leta je prodala vina in mošta skupaj za 16.161 K. Vinska zadruga v Ptuj, ust. 1901. je štela konci 1903, 32 članov, kojih vsaki je podpisal delež 100 K. Prodali so v tem letu 246.500 litrov vina.

Kletarska zadruga za Maribor in okolico ust. l. 1901 je imela koncem l. 1903 46 udov in je prodala prvo leto 235.308 litrov vina.

Na tem polji čaka tako na Štajarskem jugu, kakor tudi na Kranjskem, Primorskem in v Istri

*) Pred kratkim ustanovila se je tudi v Brežicah vinorejska zadruga, ki je slovenska in ni v „graški zvezi“.

Slovenca še mnogo dela, ki išče pridnih rok in jasnih glav da jih obdari z najslajšim in najzlahtnejšim pridelkom zemlje

„to zlahtno vinsko kapljico
zdaj hočemo zapeti
v zavezo staro bratovsko
k' jo hočemo ponoviti“.

Dalje imamo v Žalcu 1. štajarsko hmeljarsko skladišče, ust. 1902, ki šteje čez 100 udov in ima namen: 1.) hmelj sušiti, žvepljati, preparirati, zapokati in hraniti za ude; 2.) prodajati ga; 3.) dati posojila na shranjeni hmelj. Zadruga ima novo skladišče z delavnico in sušilnico, vse skupaj vredno kakih 50.000 K.

Poleg tega imamo na Štajarskem 7 kmetijskih nakupovalnih in prodajalnih zadrug. Mej temi znamenita je ona na Cvenu pri Ljutomeru, ki ima lastna zemljišča in gospodarska poslopja. Kmetijska zadruga v Središču ima svojo mlekarino in lastno tehtnico.

To bi bile glavne poteze iz štajarskega kmetijskega združništva.

Velik napredek za štajarsko združništvo je ustanovitev „Zveze kmetijskih zadrug na Štajarskem“. O tej samo nekoliko malih opombic. Naloga njena je ista kot naše Gospodarske in Zdržne Zveze skupaj, to je izravnavanje denarja mej posojilnicami, nakup in prodaja kmetijskih potrebščin in pridelkov ter nadzorstvo zadrug. Leta 1903 je imela štajarska Zveza pod seboj 200 rajfajzenovk, 9 živinorejskih, 1 bikorejsko, 5 mlekarskih, 4 vinske, 9 kmetijsko-nakupovalnih in prodajalnih zadrug, 1 hmeljarsko zadrugo in 8 kmetijskih družb. Kakšen duh da veje na Štajarskem v izobraženih kmetijskih krogih, nam kaže posebno dejstvo, da je precej l. 1901. pristopila tudi štajarska kmetijska družba kot ud k „Zvezi“ — in pri nas?

Leta 1903. je prevzela štajarska „Zveza“ dobavne vina za deželne dobrodelne namene (bolnišnice, hiralnice in norišnico). Leta 1903 jim je prodala 2081 hektolitrov vina. Preje je imela to dobavo v rokah trgovina, ki je uvažala tuja vina v deželo, zdaj pa pijo deželni zavodi domača vina od vinskih zadrug naravnost poslana. To je gotovo vse hvalevredno in najboljši pripomoček spraviti novorojene vinske zadruge urno na noge.

Leta 1903 si je kupila „Zveza“ posestvo v Egenbergu zraven Gradca (10 minut od južnega kolodvora) in ima tam veliko klet, v kateri ima vina svojih članic vedno v zalogi. Ta naprava se je zelo dobro obnesla, tako da je morala „Zveza“ najeti še eno veliko klet in skladišče za blago blizu prvega.

„Zveza“ posreduje tudi prodajo sadja za celo deželo; zato dobiva od dežele in države vsako leto 2 × 2000 K subvencije.

Dalje je ustanovila „Zveza“ postajo za semensko deteljo z državno podporo, da povzdigne zopet pridelovanje in prodajo slovitega štajarskega detelnega semena.

Tudi z vojno upravo je stopila „Zveza“ v dotiko in ne brez uspeha. Vsled pomanjkanja kmetijskih zadrug za razne pridelke sicer ni dosegla še Bogvekaj, vendar pa je prodala že vojaški upravi ovsa, rži, pšenice, sena in slame za 107.799 K.

Zveza je vpeljala tudi posebne semnje za plemensko živino, katerih se vdeležujejo posebno udje živinorejskih zadrug. Taki semnji so vsako leto v Šmihelu in Judenburgu za mursko-dolsko sivo in v Gradcu za pingavsko živino.

Bodi dovolj! Marsikaj dobrega je že dosegla ta nemška „Zveza kmečkih zadrug na Štajarskem“. Toda ako pomislimo, da je dala štajarska dežela „Zvezi“ precej ob začetku posojilo v znesku 400.000 K po 3 % obresti in poleg tega še država v letih 1901, 1902 in 1903 po 5000 K in dežela skupaj 13.000 K podpore in da je imela „Zveza“ pri vsem tem v prvih 3 letih vendar-le še primanjkljaj v bilanci, tedaj se moramo le čuditi voditeljem našega združništva, ki so ob največjem hujskanju nasprotnikov in skoro brez podpore spravili naše združništvo do tolikega razcvita. To nam kaže zdravo korenino.

Združna skladišča v Nemčiji.

Kakor kaže zadnji združni shod v Berlinu v svojih poročilih, imajo združna skladišča v Nemčiji popolnoma zdravo podlago in klico življenjskega razvoja v sebi. Uvaževanja vredna je v tem oziru sledeča resolucija:

„Težave, ki so nastale tekom razvoja nemških združnih skladišč in v primeri s doseženimi gospodarskimi vspehi zelo majhni nevspehi ne dajejo niti od daleč povoda, da bi prizadevanja na tem polju združništva omejili, toliko bolj še ustavili. Združno organizovana prodaja žita se je izkazala za tako zdravo, narodno-gospodarsko tako važno in razvoja sposobno gibanje, da sodelujočim organom niti na misel ne pride, da bi se dali po dosedanjih, sem ter tje ne ravno veselih izkušnjah (vsak začetek je pač težak) ostrašiti, ampak so bolj nego preje kedaj odločeni, pospeševati to delo z vsemi močmi in ga na vse strani razširjati. Pri tem jih bodo gotovo podpirale energično velike kmetijsko-združne zveze kot nositelji gibanja, kojega neizpremenljivi smoter je brez ozira na raznovrstne napade, ta, da dosežejo obsežno organizacijo skladišnega združništva v celi Nemčiji z združenimi močmi.“

Tako se glasi resolucija. In pri nas? Najvažnejših zadrug za prodajo žitnega zrnja, fižola, krompirja itd. v obče niti v povojih nimamo, dasiravno

so tu in tam male izjeme. Kedaj bomo pač prišli do tlej, da bomo mogli na občnem zboru „Gosp. zveze“ izdati utemeljeno tako resolucijo?

Mlekarske zadruge na Ogrskem.

Kr. ogrsko poljedelsko ministerstvo obelodanilo je izkaz o delovanju ogrskih mlekarskih zadrug v letu 1904.

S tega posnemamo, da je oddalo v letu 1904 584 zadrug, ki so imele 55.981 članov, — čez 95 milijonov litrov mleka in okroglo 3 milijone kilogramov masla in se je prijelo za to čez deset milijonov kron.

To so velikanske številke, ki kažejo uspehe združnega dela.

Pripomnimo še, da se je zadnjih pet let količina mleka ozir. masla podvojila — denarni prejemki pa so se za več kot 140% zvišali.

Osobna vest.

Umrli je v združnih krogih dobro znani državni in deželni poslanec gospod Josip Žičkar, dekan v Vidmu na Štajerskem. Umrli je na Dunaju — izpolnjeva do zadnjega diha svoje poslanske dolžnosti.

Ranjki bil je načelnik naše članice „Hranilnice in posojilnice“ v Vidmu na Štajerskem.

Lahka mu zemljica!

Denarni promet.

Baderna, društ. za šted. i. zajm. —2000 (12. 9.)
 Barban, hran. in pos. —2000 (13. 9.) —2000 (23. 9.)
 Beram, društ. za šted. i. zajm. —1000 (25. 9.)
 Blagovica, hran. in pos. —800 (11. 9.)
 Bloke, hran. in pos. —3000 (9. 9.) —7000 (26. 9.)
 Boh. Bistrica, hran. in pos. +1000 (1. 9.) +600 (2. 9.)
 +1200 (3. 9.) +2477.34 (7. 9.) +1500 (7. 9.)
 +2384.03, 111.78 (15. 9.)
 Borovnica, hran. in pos. +2000 (4. 9.) —7000 (9. 9.)
 +1500 (22. 9.) +1000 (25. 9.) —1000 (27. 9.)
 Buzet, hran. in pos. —4000 (13. 9.) —15000 (28. 9.)
 Cerklje, hr. in pos. +5000 (3. 9.) —4500 (9. 9.) +4000 (24. 9.)
 Cerknica, hran. in pos. +9000 (4. 9.) —5000 (19. 9.)
 +7000 (25. 9.)
 Češnjica, hr. in pos. —2000 (6. 9.) +1000 (16. 9.) +600 (18. 9.)
 +1500 (19. 9.)
 Čermošnice, hran. in pos. —1000 (29. 9.)
 Čatež, hran. in pos. +2500 (6. 9.) +300 (15. 9.) +2700 (28. 9.)
 +1770 (28. 9.)
 Črni vrh, hran. in pos. +700 (2. 9.) +1000 (24. 9.)
 D. M. v Polju, hran. in pos. +2000 (6. 9.)
 Dobrepolje, pos. —2000 (2. 9.) —2000 (4. 9.)
 Dobrunje hran. in pos. +1100 (12. 9.)
 Dolsko, hran. in pos. —200 (13. 9.) +500 (22. 9.)
 Domžale, hran. in pos. +2000 (23. 9.)

Draga, hran. in pos. —1100 (1. 9.) +750 (10. 9.) —1500
 (11. 9.) +300 (26. 9.)
 Gojzd, hran. in pos. —200 (11. 9.)
 Gorica cent. pos. +1 (8. 9.)
 Gorje, hran. in pos. +20 (1. 9.) —4000 (1. 9.) —2000 (15. 9.)
 —800 (22. 9.)
 Horjul, hran. in pos. —9218.72 (1. 9.) —800 (4. 9.) —1200
 (9. 9.) —500 (16. 9.) —800 (23. 9.) —1000 (29. 9.)
 Hrenovice, hran. in pos. —1200 (1. 9.)
 Idrija, ljud. hran. in pos. —2000 (9. 9.) —3000 (23. 9.)
 Ig, hran. in pos. +2000 (7. 9.) —3800 (11. 9.) —3000 (12. 9.)
 —2000 (15. 9.) —2000 (30. 9.)
 Izlake, hran. in pos. —1000 (11. 9.) —1000 (25. 9.)
 Jesenice, hran. in pos. +7400 (2. 9.) +4000 (21. 9.)
 Kamnik, hran. in pos. +17.37 (16. 9.) +5000 (25. 9.)
 +3000 (28. 9.)
 Kanal, hran. in pos. +5000 (5. 9.) +2500 (17. 9.) +4000
 (26. 9.)
 Kandija, hran. in pos. —4000 (11. 9.) —9000 (26. 9.)
 Knežak, hran. in pos. —1000 (11. 9.)
 Komenda, hran. in pos. —2000 (2. 9.) —1200 (7. 9.) +1230
 (16. 9.) +800 (26. 9.) +500 (30. 9.)
 Kranjska gora hran. in pos. +4000 (1. 9.) +1000 (7. 9.)
 +1500 (26. 9.)
 Križevci, društ. za šted. i. zajm. —2000 (12. 9.)
 Krka, hran. in pos. +3000 (2. 9.) —1500 (2. 9.) +2000
 (15. 9.) —500 (19. 9.)
 Kropa, žreblj. zad. —3000 (1. 9.) +385.80 (3. 9.) +157.60
 (4. 9.) +55.27, 296.20 (5. 9.) +171.04, 30.31 (6. 9.)
 +97.60 (7. 9.) +213.40, 680.17, 29.80 (9. 9.)
 +238.60 (10. 9.) +15.96, 12.43, 343 (11. 9.)
 +34.74 (11. 9.) +109.17 (15. 9.) +249.20 (16. 8.)
 —20335.80, 1500 (15. 9.) +120.67 (16. 9.) 617.24
 (16. 9.) +485.50 (19. 9.) +54.02, 120.73 (18. 9.)
 +16.81 (18. 9.) +28.88 (22. 9.) +133.48 (22. 9.)
 +42.93, 3283.80 (23. 9.) +32.70 (24. 9.) +100.16,
 887 (26. 9.) +56.36 (29. 9.) +5000, 5865.09
 (30. 9.)
 Laško, hran. in pos. +4000 (28. 9.)
 Leskovec, hran. in pos. +600 (9. 9.)
 Leskova, hran. in pos. +1 (7. 9.) —1000 (25. 9.)
 Ljubljana — Vzaj. podp. dr. —10000 (1. 9.) +10000 (13. 9.)
 +20.000 (14. 9.) —10000 (21. 9.) —10000 (27. 9.)
 —10000 (30. 9.)
 Lukovica, hran. in pos. —1500 (19. 9.)
 Ljubno, hran. in pos. +10000 (15. 9.)
 Marenberg, hran. in pos. +1500 (5. 9.)
 Medulin, hran. in pos. —2000 (11. 9.) +500 (28. 9.)
 Mengeš, hran. in pos. +500 (2. 9.) —2000 (15. 9.)
 Metlika, hran. in pos. —10.000 (12. 9.) +20000 (21. 9.)
 +10000 (21. 9.)
 Mokronog, pos. —1000 (1. 9.) +2400 (14. 9.) +1000 (15. 9.)
 —2500 (23. 9.)
 Mošnje, hran. in pos. +3000 (4. 9.) +2000 (14. 9.) +2000
 (24. 9.) +3.30 (26. 9.) +19 (26. 9.)
 Naklo, hran. in pos. —600 (4. 9.)
 Pišece, hran. in pos. +19 (16. 9.)
 Planina, hran. in pos. +1600 (8. 9.)
 Polhov Gradec, hran. in pos. +1700 (1. 9.) —400 (1. 9.)
 +350 (15. 9.) +500 (21. 9.) —3300 (30. 9.)
 Poljane, hran. in pos. —3000 (4. 9.)
 Predvor, hran. in pos. +200 (2. 9.) —760 (9. 9.) —500,
 —230 (19. 9.)

Preska, hran. in pos. —200 (1. 9.) —600 (9. 9.) +290 (17. 9.)
—160 (20. 9.) +750 (1. 10.)
Radeče, hran. in pos. —12000 (2. 9.)
Rečica, ljud. hran. in pos. +4000 (4. 9.) +10000 (1. 10.)
Ribnica, hran. in pos. —3000 (22. 9.) —6000 (30. 9.)
Ricmanje, hran. in pos. —5000 (6. 9.)
Roč, družt. za šted. i. zajm. —2000 (15. 9.) —2000 (26. 9.)
—2105 60 (26. 9.)
Rob, hran. in pos. +4000 (18. 9.) —500 (28. 9.) —500
(30. 9.)
Rogoznica, seoska bl. —2000 (15. 9.)
Rova, hran. in pos. —1000 (4. 9.) +1300 (24. 9.)
Rovte, hran. in pos. —607 92 (1. 9.)
Selce, hran. in pos. —2000 (9. 9.)
Semič, hran. in pos. +3000 (3. 9.) +4000 (7. 9.) —1000
(12. 9.)
Senožeče, hran. in pos. +700 (14. 9.) —1200 (29. 9.)
Sinčaves, hran. in pos. —28.004 05 (30. 9.)
Slovenji Gradec, hran. in pos. —800 (16. 9.) +230 (22. 9.)
+210 (22. 9.) +800 (29. 9.)
Smlednik, hran. in pos. +204 (2. 9.) +500 (5. 9.)
Sorica, hran. in pos. —1000 (14. 9.) —600 (18. 9.) +500
(24. 9.) —2000 (26. 9.)
Srednjavas, hran. in pos. —2000 (20. 9.) +2430 (1. 10.)
Stari [grad, družt. za šted. i. zajm. +6000 (10. 9.) +3000
(17. 9.) +7000 (19. 9.) +20.000, 20.000 (25. 9.)
—3000 (28. 9.) —3000 (30. 9.)
Stari trg, hran. in pos. —4000 (9. 9.)
Struge, hran. in pos. —2300 (9. 9.) +1300 (29. 9.)
Sv. Ema, pos. in hran. dr. +300 (10. 9.) +300 (21. 9.)
Sv. Ivan, hran. in pos. —2000 (12. 9.)
Sv. Jakob ob Savi, hran. in pos. +1500 (2. 9.) +300 (30. 9.)
Sv. Križ pri Kostanjevici, hran. in pos. —3000 (15. 9.) —6000
(27. 9.)
Sv. Križ pri Litiji, hran. in pos. +1000 (2. 9.) +1800 (8. 9.)
+1800 (16. 9.) +1200 (24. 9.) +1000 (30. 9.)
Sv. Jurij ob j. ž., hr. in pos. —1000 (4. 9.) +1500 (4. 9.)
—1600 (25. 9.) +2000 (1. 10.)
Sv. Jurij pod Kumom, hr. in p., +1000 (16. 9.)
Sv. Jurij pri Kranju, hran. in pos. +600 (2. 9.) —2500 (7. 9.)
—800 (19. 9.)
Sv. Kunigunda, hran. in pos. +300 (5. 9.) +750 (14. 9.)
—1000 (20. 9.)
Šebrelje, hran. in pos. +800 (23. 9.) +600 (31. 9.)
Škocijan, hran. in pos. —3000 (11. 9.) —5000 (15. 9.)
Škofjaloka, hran. in pos. —2000 (14. 9.)
Šmarije, hran. in pos. +1300 (2. 9.)
Šmartno pri Litiji, hran. in pos. —1000 (25. 9.) —2000
(30. 9.)
Šturije, hran. in pos. +3500 (4. 9.) +1500 (25. 9.) +1500
(28. 9.)
Štokovci, družtvo za šted. i. zajm. —3000 (20. 9.)
Št. Ilj pod Turjakom, pos. —2000 (6. 9.) —3000 (12. 9.)
Št. Janž, hran. in pos. +350 (1. 9.) —200 (9. 9.)

Št. Jernej, hran. in pos. —2500 (9. 9.) —3000 (29. 9.)
Št. Peter, hran. in pos. +1630 (3. 9.) —3200 (4. 6.) +2400
(10. 9.) +600 (17. 9.) +200 (17. 9.) —4000 (19. 9.)
—4000 (21. 9.)
Št. Rupert, hran. in pos. +2500 (1. 9.) +1250 (30. 9.)
Tinjan, družtvo za šted. i. zajm. —2000 (18. 9.)
Tomaj, hran. in pos. +1400 (16. 9.)
Tomišelj, hran. in pos. —4000 (7. 9.)
Toplice, hran. in pos. +1600 (2. 9.)
Trebelno, hran. in pos. +2000 (9. 9.) —500 (15. 9.) +1000
(16. 9.) —2500 (25. 9.)
Trnovo, hran. in pos. +20 (2. 9.) +4000 (3. 9.) —4000
(18. 9.) —8000 (28. 9.) +2000 (28. 9.)
Tržič, hran. in pos. +1000 (2. 9.) +1000 (7. 9.)
Tržišče, hran. in pos. +1300 (10. 9.)
Tunice, hran. in pos. —1000 (15. 9.)
Velike Lašče, hran. in pos. —1400 (9. 9.) +700 (22. 9.)
—400 (25. 9.)
Vipava, hran. in pos. +2000 (1. 9.) +3000 (4. 9.) —3000
(6. 9.) —3000 (18. 9.) —3000 (27. 9.)
Videm, hran. in pos. —800 (18. 9.)
Višnja gora, hran. in pos. +2000 (5. 9.) +5500 (7. 9.)
—5000 (19. 9.) +2000 (29. 9.) +4500 (1. 10.)
Vodice, hran. in pos. +400 (2. 9.) —300 (13. 9.) —600
(15. 9.) +400 (16. 9.)
Vrbnik, hran. in pos. +400 (14. 9.)
Vrhnik, hran. in pos. —2000 (14. 9.) +2000 (30. 9.)
Zagradec, hran. in pos. —1500 (11. 9.) +1000 (26. 9.)
Zagorje ob Savi, hran. in pos. +700 (26. 9.)
Zg. Besnica, hran. in pos. —600 (9. 9.)
Zg. Tuhinj, hran. in pos. +1500 (2. 9.) —500 (7. 9.) —400
(15. 9.)
Žiri, hran. in pos. +6000 (3. 9.) +4000 (14. 9.) —6600
(25. 9.)
Žužemberk, hranil. in pos. —3000 (12. 9.) —2000 (14. 9.)
—4000 (29. 9.)

VABILO na OBČNI ZBOR

„Konsumnega društva v Robu,
reg. zadruga z omejeno zavezo,
v likvidaciji,

ki bode v nedeljo, dne 29. oktobra 1905. ob pol 3. uri po-
poludne, v župnišču v Robu.

Dnevni red:

- 1.) Poročilo likvidatorja.
- 2.) Odobrenje sklepčnega računa.
- 3.) Slučajnosti.

Janez Peterlin,
likvidator.

P R E G L E D

poslovanja hranilnic in posojilnic na podlagi vposlanih mesečnih izkazov za mesec avgust 1905.

I m e	Prejemki		Izdatki		Denarni promet		Hranilne vloge				Posojila				Število članov
	K	v	K	v	K	v	vloženo		vzdignjeno		dano		vrnjeno		
							K	v	K	v	K	v	K	v	
Baderna	3508	63	3177	78	6686	41	350	—	502	28	2668	15	600	—	?
Barban	1409	86	1970	—	3379	86	—	—	—	—	2066	—	160	—	274
Baška	76338	68	75148	75	151487	43	51996	11	26567	87	10260	—	3769	64	151
Beram	3635	13	2987	95	6623	08	1760	45	492	50	2292	60	909	10	?
Blagovica	3615	11	1944	15	5559	26	1740	—	1596	26	300	—	—	—	163
Bled za blejski kot . . . ?															
Bloke	6288	01	7256	89	13544	90	1185	03	3714	06	3440	—	700	—	325
Boh. Bistrica	21599	91	22239	86	43839	77	20682	32	12708	01	1230	—	720	—	77
Borovnica	8992	43	8694	81	18367	10	6254	—	2838	41	1800	—	255	—	268
Buzet	43265	43	39096	64	82362	07	25619	78	16890	26	7042	—	1985	—	5
Cerklje	16502	23	12372	10	28874	33	4810	60	6768	08	600	—	1729	45	248
Cerknica	50623	24	48859	23	99482	47	22481	09	10333	04	24100	—	3602	—	515
Cirkno ?															
Col	5207	90	6140	92	11348	82	1290	—	861	42	5240	—	323	50	55
Cres	140017	39	140566	25	280583	64	39284	—	18562	80	24264	—	12845	89	?
Češnjica	11637	30	14270	24	25907	54	4937	—	4427	76	4750	—	2400	—	169
Čermošnice ?															
Čatež	10236	19	10608	44	20844	63	9792	—	1746	—	360	—	320	—	89
Črni vrh	16560	47	15598	89	32159	36	3635	—	1558	53	11885	—	11165	—	184
D. M. v Polju	649	42	601	—	1250	42	305	—	—	—	600	—	20	—	33
Dobropolje	29942	48	30516	52	60459	—	4282	—	16590	81	12185	—	3500	—	+7
Dobrunje ?															
Dubrovnik	38542	58	36961	47	75504	05	3907	80	6525	35	5676	—	2370	—	434
Dolsko	4808	04	6884	05	11692	09	4502	—	670	—	260	—	—	—	22
Domžale	7017	03	6097	46	13114	49	2422	71	1954	95	4050	—	350	—	193
Draga	3633	96	3633	53	7267	49	2990	—	383	53	1600	—	—	—	36
Frankolovo	5979	92	5216	71	11196	63	2114	—	2305	—	1274	90	1020	—	173
Fara pri Kostelu	5087	84	4111	25	9199	09	4892	—	1100	—	3000	—	—	—	45
Gojzd	553	10	301	42	854	52	140	—	300	—	—	—	—	—	53
Gore	5725	59	4964	18	10689	77	4490	—	90	—	473	98	86	46	79
Gorica cent. pos.	250642	10	246669	70	497311	80	55338	30	20477	73	35186	51	11966	66	986
Gorje	10969	70	10655	04	21624	74	8753	40	4437	89	4150	—	1903	12	300
Horjul	13635	96	11286	64	24922	55	7817	45	5903	83	1040	—	3653	92	306
Hrenovice	3678	87	5453	65	9132	52	370	—	1388	93	4040	—	400	—	?
Idrija	4450	52	12135	84	21586	36	4574	70	3386	60	5954	01	2198	71	112
Ig	15473	91	14689	94	30163	85	5647	—	3472	52	8182	65	350	—	212
Izlake	9566	08	11933	41	21499	49	7983	—	2102	48	5800	—	1170	—	212
Jesenice	16619	12	15194	60	31813	72	12106	—	5742	83	2000	—	—	—	112
Kamnik	27447	87	27897	64	55345	51	17715	60	13712	59	13560	—	4180	—	757
Kanal	21502	54	20516	86	42019	40	18886	70	11645	21	3350	—	1596	53	+2
Kandija	26104	54	35092	05	61196	59	14852	—	18796	96	15900	—	1940	64	1405
Kastelir	23924	13	19985	42	43909	55	14923	—	6411	86	13061	—	5720	—	182
Kazaze ?															
Knežak	7050	54	13128	47	20179	01	4150	—	7608	24	2460	—	610	—	169
Košana	2784	52	2350	46	5134	98	1795	—	1407	08	900	—	440	—	386
Kotor	118213	66	113326	03	231539	69	35021	56	9525	—	24600	—	10000	—	384
Komenda	2283	38	2415	85	4699	23	2244	—	570	—	555	—	—	—	47
Kranjskagora	13941	04	12439	82	26380	86	8822	90	2985	14	200	—	4200	—	289
Križevci	90283	20	83957	80	174241	—	71210	64	44446	79	18100	—	9230	31	252
Krka	9021	24	12820	96	21843	20	6871	25	1720	—	4087	48	50	—	66
Laško	7349	74	4521	01	11870	75	3390	40	3556	75	870	—	2182	83	340
Leskovec	4813	49	3979	17	8792	66	2276	—	1292	09	2666	—	1761	—	279
Leskovača	742	50	471	—	1213	50	710	—	430	—	30	—	—	—	83
Lindar	346	80	381	10	727	90	—	—	—	—	—	—	—	—	?
Ljubljana — ljud. posoj. .	2106548	88	2064803	48	4171352	36	529140	94	304089	89	89699	34	33962	14	1932
„ — Vzaj. podp. dr. . .	186432	28	210786	13	397218	41	47083	13	61909	14	67600	—	11683	—	?
Lukovica	452	82	1324	30	1777	12	412	—	200	—	860	—	—	—	55
Ljubno	23258	31	28795	97	52054	28	10714	—	5711	50	16249	27	2012	—	?
Loškipotok na Taboru . .	6088	84	6050	50	12139	34	2779	50	1413	50	1720	—	2270	—	104
Mali Lošinj	49939	47	49618	16	99557	63	33497	24	17217	76	25110	—	6336	—	236
Marenberg ?															
Medulin	6784	86	6527	40	13212	26	5800	—	741	68	2110	—	756	72	314
Mengeš	4406	09	4623	57	9029	66	3033	—	3429	21	660	—	1113	—	398
Metlika	27476	83	23304	97	50781	80	10756	—	12314	63	10514	47	2775	—	+3
Mokronog	6213	71	4680	20	10893	91	5311	—	1870	30	700	—	780	—	157

I m e	Prejemki		Izdatki		Denarni promet		Hranilne vloge				Posojila				Število članov
							vloženo		vzdignjeno		dano		vrnjeno		
	K	v	K	v	K	v	K	v	K	v	K	v	K	v	
Mošnje	4092	32	3933	52	8025	84	3548	—	588	48	340	—	—	—	123
Naklo	2080	37	1746	92	3827	29	6232	50	2214	50	—	—	1100	—	50
Oprtalj	267	35	135	84	403	19	108	—	—	—	50	—	—	—	255
Pišece	5199	35	5557	67	10757	02	560	—	547	08	3378	—	1306	—	773
Planina	2072	79	4066	51	6139	30	218	78	116	—	1000	—	1360	—	128
Polhov-Gradec	4948	92	5500	35	10449	27	2304	75	990	18	600	—	2550	—	148
Poljane	9071	97	9833	27	18905	24	7850	—	5959	38	3060	—	200	—	390
Preddvor	2623	—	2641	—	5264	—	864	—	180	—	1700	—	—	—	50
Preska	1844	52	2265	63	4110	15	90	—	876	—	1310	—	20	—	+3
Pločice-Konavljje	32985	29	30669	09	63654	38	20016	53	1501	39	33647	57	2427	28	79
Pulj	65707	27	67400	51	133107	78	43114	23	20959	78	21175	88	7933	91	+7
Radeče	19619	18	23937	02	43556	20	14997	60	1891	60	18686	—	3312	09	480
Rab	4564	74	4236	75	8801	49	2977	—	2100	—	2100	—	1557	74	478
Rečica	37563	28	37222	95	74786	23	26948	22	31881	26	700	—	230	76	414
Ribnica	31375	77	39965	82	71371	59	17592	49	11907	36	6860	—	12800	—	320
Ricmanje	2846	96	2300	63	5147	59	200	—	20	—	920	—	479	—	185
Roč	2926	68	3663	93	6590	61	500	—	—	—	1037	68	577	20	226
Rob	4590	89	3160	03	7750	92	4341	78	2332	78	800	—	—	—	190
Rogoznica	20959	02	20935	91	41894	93	2681	10	3728	69	13652	62	3344	27	113
Rova	12889	62	15243	90	28133	52	8569	—	5901	19	2260	—	650	—	233
Rovte	11320	91	11067	77	22388	68	6188	60	7085	44	3960	—	80	—	195
Selce	7522	05	8305	70	15827	75	6834	—	4925	08	1320	—	398	—	309
Semič	16679	15	17890	93	34570	08	8701	—	3245	93	6480	—	3200	—	+2
Senožeče	3425	58	3426	24	6851	82	500	—	—	—	2400	—	—	—	305
Sevnica	11993	49	12975	45	24968	94	7589	20	4091	10	8630	—	2640	—	1925
Sinčaves ?															
Slov. Gradec	3152	50	3118	81	6271	31	2969	—	—	—	2800	—	—	—	16
Smlednik	1213	16	1226	50	2439	66	1203	13	350	—	—	—	—	—	46
Sorica	3769	32	3474	—	7243	32	1868	—	574	—	2400	—	300	—	+1
Srednjasvas	27932	23	29590	66	57522	89	25567	—	4969	06	6120	—	1722	—	375
Staraloka	11679	42	10580	76	22260	18	4920	—	8730	96	1200	—	600	—	221
Stari grad	17760	58	23308	58	41069	16	13953	55	5845	90	3120	—	1290	—	?
Stari trg	21137	19	23083	62	44220	81	15592	50	9290	64	13610	—	4100	07	554
Struge	918	30	1680	80	2599	10	900	—	1651	52	—	—	—	—	53
Sv. Ema	7346	74	6945	47	14292	21	752	—	320	—	6590	—	479	45	135
Sv. Jakob ob Savi	3488	46	3506	56	6995	02	2404	—	874	—	410	—	510	—	141
Sv. Križ p. Kostanjevici	8121	34	10158	14	18279	45	5331	—	2325	77	7798	—	1489	09	12
Sv. Križ pri Litiji	5474	94	7463	—	12937	94	4748	38	1950	—	3010	—	350	—	354
Sv. Jurij ob j. ž.	13072	15	11659	09	24731	24	11278	10	4121	60	2478	74	1524	68	204
Sv. Jurij pod Kumom	998	—	600	51	1598	91	420	—	600	—	—	—	—	—	42
Sv. Jurij pri Kranju	2144	13	2728	36	4872	49	1881	—	1740	—	370	—	—	—	280
Sv. Kunigunda	4343	96	4266	52	8610	48	1587	94	1903	50	1162	23	560	—	87
Sv. Lenart	16185	09	11022	61	27207	70	5830	—	6274	93	4543	—	1771	50	1834
Šebrelje	7506	07	9356	90	16862	97	3255	—	557	83	5238	87	1833	13	103
Škocijan	19245	24	21670	35	40915	69	8693	70	10095	08	9320	—	1850	—	671
Škofjaloka	4404	72	5310	83	9715	55	4221	94	1637	87	1600	—	50	—	62
Šmarije	4863	96	3525	90	8389	86	2461	—	1420	—	800	—	250	—	235
Šmartno pri Litiji	3588	23	5004	26	5892	49	2175	—	1960	28	1000	—	1232	—	208
Šturije	7079	38	8398	65	15478	03	5482	40	2619	55	2260	—	1375	78	219
Štokovci	7107	60	7299	62	14407	22	—	—	—	—	5555	94	50	—	182
Št. Ilj pod Turjakom	9391	13	12101	20	21492	33	7265	50	2212	01	2277	—	930	—	176
Št. Janž	1148	94	1892	97	3041	91	413	57	1141	18	32	—	300	—	145
Št. Jernej	23622	98	21117	89	44740	87	17628	—	9712	19	2640	—	992	—	+4
Št. Peter	9971	43	12395	25	22366	68	4313	30	4934	06	5710	—	947	—	417
Št. Rupert ?															
Št. Vid pri Zatičini	11068	42	10767	28	21835	70	7210	91	6760	69	1900	—	1600	—	400
Tinjan	387	—	971	—	1358	—	200	—	130	—	840	—	30	40	251
Tomaj	5534	28	4853	25	10387	53	1625	—	150	—	690	—	630	—	+4
Tomišelj	4092	06	5022	45	9114	51	1386	—	1706	—	1890	—	1366	—	335
Toplice	6912	44	7312	98	14225	42	6050	—	1380	—	2320	—	760	—	67
Trebelno	6270	58	4423	64	10694	22	1729	84	1166	79	3225	—	954	—	214
Trnovo	30005	12	30554	54	60559	66	16062	29	14566	78	9369	95	4549	07	714
Tržič	8602	24	6757	18	15359	42	4287	—	2212	27	2460	—	347	30	160
Tržišče	2037	04	10096	69	12133	73	2010	—	690	—	400	—	—	—	120
Tunice	2757	90	2166	11	4924	01	1866	—	2065	11	100	—	—	—	43
Velike Lašče	37328	53	37310	58	74639	11	3420	82	5886	68	31340	—	—	—	176
Vipava	54220	11	56566	99	110787	10	19525	—	23222	42	18766	—	8446	78	1155
Videm	2376	26	2484	72	4860	98	1800	—	1362	05	1120	—	284	—	+3
Višnjagora	14146	68	13309	87	27456	55	10807	—	8109	89	2520	—	884	—	418
Vojsko ?															

I m e	Prejemki		Izdatki		Denarni promet		Hranilne vloge				Posojila				Število članov
							vloženo		vzdignjeno		dano		vrnjeno		
	K	h	K	h	K	h	K	h	K	h	K	h	K	h	
Vodice	3957	32	6168	15	10125	47	3951	—	2065	—	400	—	—	—	49
Vrhnika	18692	62	14721	40	33414	02	6093	20	8843	76	1130	—	1257	20	+2
Zagradec	2389	39	3466	19	5855	58	1777	—	2310	—	1070	—	53	—	149
Zagorje ob Savi	5986	81	7777	95	13764	76	5974	—	2200	—	300	—	—	—	+1
Zatičina	702	65	408	59	1111	24	620	—	390	—	—	—	—	—	68
Zg. Besnica	3683	17	3831	49	7514	66	2817	85	3829	85	—	—	—	—	50
Zg. Tuhinj	5318	27	5615	83	10934	10	2350	—	2579	26	1530	—	1587	—	176
Zrenj ?															
Žiri	15685	15	14184	82	29869	97	12833	56	3882	73	4260	—	2480	—	250
Župa Raščane ?															
Žužemberk	21933	76	20719	41	45920	42	4146	—	3534	39	14355	33	684	55	405

GOSPODARSKO BERILO.

Nova železnica in naše dolžnosti.

(Nadaljevanje.)

3. Poljedelstvo.

Statistika nam pojasnjuje prav važno dejstvo. Po poročilih Sundbärga (Getreide im Welthandel Wien 1900) se je v zahodni Evropi (brez Ogrske) skrčilo polje za pšenico v preteklem stoletju za 853.000 ha, za rž 229.000 ha, za ječmen 342.000 ha, za koruzo 95.000 ha, le polje za oves se je povečalo za 342.000 ha. Pridelovanje ovsa se gotovo ni pomnožilo, kot da bi ga bolj rabili za hrano, temveč le kot klajo živine. Z gotovostjo torej smemo trditi, da se je žitno polje zmanjšalo za 1.519.000 ha le v zahodni Evropi. Na Angleškem se je skrčilo polje za dobro petino na korist travnikom in gozdom, od 17.79 milijonov acres je padlo na 14.04 milijone acres.

Ako pomislimo, da je moderna tehnika izsušila v vseh deželah veliko sveta in iz divjih ledin ter vodenega močvirja napravila rodovitno polje, in se je žitno polje vendar skrčilo, nam postane jasno, da je evropski kmetovalec začel opuščati pridelovanje žita in se bolj lotil živinoreje. Mimogrede omenim, da je poraba žita pri raznih narodih različna. Tako porabi v Nemčiji eden k drugemu 324 kg žita na leto; v Rusiji le 242 kg. Ko bi v Rusiji toliko žita povžili, kakor v Nemčiji, bi ga Rusija še za domačo potrebo ne imela.

Dasiravno se je žitno polje zelo zmanjšalo, se je množina pridelanega žita vendar povečala. Svet so izboljšali, vzgajili boljše vrste, odstranjevali razne bolezni, uspehe kemikov postavili v službo poljedelstva in začeli umno živinorejo ter umno gnojenje z navadnim in umetnim gnojem.

Seveda je napačno mnenje, da bi se pridelovanje žita dalo skoro za dve tretjini povečati. Ko bi hoteli tako intenzivno povzdigniti produkcijo, bi bili stroški tako veliki, da se z uspehi pomnožitve ne bi več splačali. Lahko pa trdim, da bi se na istem prostoru, ki je zdaj pri nas za žito odločen, dalo vsaj 40% več žita pridelati.

Iz tega izvirajo za vse prijatelje narodnega napredka važne dolžnosti, kako povzdigniti naše gospodarstvo v stroki poljedelstva primerno modernim iznajdbam na višjo stopinjo. Omenjam površno le sledeče:

1. Treba se bo odločiti za ono vrsto pridelovanja, ki v tej zemlji in danih razmerah največ dobička donša. Ljudje bodo morali dobiti več strokovnega znanja za poljedelstvo, kakor ga imajo sedaj. Vedeti morajo, kaj se zemlji odvzame s pridelki in kaj potem zemlja potrebuje, torej prvotne pojme o gnojenju; vedeti, za katere vrste pridelkov je ta zemlja najbolj prikladna itd.

Tu šele čutimo, kako pomanjkljiva je izobrazba našega kmeta. V vseh stanovih imajo strokovne šole, kjer se more vsak za svoj stan dobro izobraziti. Višje šole, podučne kurze, predavanja, muzeje, razstave imajo v vseh stanovih, tudi rokodelci in obrtniki jih imajo. Za take namene dobijo vselej brez posebnih težav državno podporo. Izobrazba se širi, družijo se med seboj, da lažje branijo svoje pravice, kar je popolnoma prav. Kaj pa ima kmetovalec v primeri s svojim številom in v primeri z direktnimi in indirektnimi davki, katere plačuje? Ljudska šola ga uči brati in pisati, mnogo, mnogo slovnice in drugih predmetov, poljedelstva se bo pa naučil od očeta po starem kopitu. — Kmetijska šola pri nas ni na najboljšem glasu glede praktičnosti in strokov-

nega poduka. Ko bi bila vendar tudi najboljša in bi zadostovala svojemu namenu, bi bila vendar premajhna za deželo, ko ne bi mogla več ko 1⁰/₀₀ vseh poljedelcev dati potrebni poduk. Ali se ne bi moglo na ljudski šoli bolj podučevati poljedelstvo? Seveda bi se moral potem na učiteljišču vpeljati potrebni tečaj za kmetijstvo. — Ko bi imeli več strokovnjakov, bi veliko koristila pogosta predavanja. Največ bi se pa doseglo z vzornimi kmetijami, ko bi imel vsak pred očmi uspehe vzornega gospodarstva.

Drugod imajo veleposestvo, ki kaže malemu gospodarju pot do umnega poljedelstva. Kmetija jim ni le molzna krava za potratno življenje, temveč vir do lastne in narodove sreče. Taki veleposestniki se potegujejo povsod za koristi kmetijstva. Tudi premožni industrijci in trgovci porabijo svoja bogastva za ustanovitev raznih kmetij. Pri nas vsega tega nimamo, sami smo. Toda zmožnost in priložnost imamo, da se povzdignemo. Treba bo pri gospodarstvu vpeljati knjigovodstvo dohodkov in stroškov, o njivah natančne zapiske: če sejem žito, ga dobim toliko po tej ceni, slama je toliko vredna, torej skupna vrednost. Če sejem deteljo, peso, fižol itd. je dobim toliko, torej skupna vrednost. Poznati moramo svojo zemljo in natančno zapomniti, kaj se najboljše obnese.

2. Zato je treba malo bolj poznati dobro gnojenje. Rastline potrebujejo ogljika, kisika, dušika in vodika, katerega prejemaajo največ v amonijaku ali salpetrovi kislini. Vse te snovi se nahajajo vkupaj v hlevskem gnoju, h kateremu se računi tudi gnojnica in kompost. Najboljši gnoj je od goveje živine, najslabši od prešičev. Kot gnojilo je najboljša slama, katere se porabi 3—4 kg pri glavi za govejo živino, za konje 2—5 kg.

Kako pogosto se primeri pri nas, da živina skoro v gnojnici leži. Taka živina ne more biti zdrava, če je tudi gnoj dober. Na gnojno jamo se pri nas skoro nikjer dosti ne pazi. Biti mora zadosti prostora, da ni precej pretesna; imeti mora dobra tla, ki ne puščajo; iz hleva se naj gnojnica steka naravnost v jamo. Deževnica ali druga voda ne bi smela nikdar imeti dostopa do gnojne jame, ker voda gnoj izpere, gnojnico poslabša in tako odvzame glavno gnojilno moč. Gnoj se skladoma nameče v jamo, z živino trdo shodi in polije z gnojnico, da se zabrani izhlapienje dušika. Na Nemškem imajo navado, da potresejo po gnoju še gips ali kalijeve soli, da se amonijak ohrani v gnoju.

Če se gnoj izvozi na polje, se mora precej, ko je mogoče, raztresti in podorati. Videl sem kraje, kjer so jeseni pripeljali gnoj na njivo ga tam razstresli in šele pomladi podorali. Na ta način izgubi skoro ves amonijak in dušik. Kako malo je tudi znano, kako gnojilo je gnojnica. Na tisoče dajo dobri kmetovalci za umetna gnojila, da bi pa porabili

gnojnico iz domačega hleva in jo v sodih izvozili na travnike in njive, jim pa še na misel ne pride. Kdor je bil v Švici, se je lahko sam prepričal, kako lepo in cvetoče poljedelstvo imajo tam. Švicarju je gnojna jama zaklad — Goldgrube. — Zapazil sem tudi na planinah, da na najboljšem svetu raste samo ščavje. Tu je navadno živina stala, tla so bila zelo pognojena, zrastle je ščavje, ki je travo zamorilo. V Švici in na Tirolskem imajo navado, da pastirji živinske odpadke od staj po planinah raznesejo in raztresejo, nastalo ščavje spodkopljejo in ves svet postane rodoviten. Tudi pri nas sem videl tako od ščavja očiščeno planino, kjer raste najlepša trava. Treba je le nekoliko truda in določenega smotra, pa gre vse.

Pri porabi umetnih gnojil se je včasih nekoliko neprevidno postopalo. Priporočala so se umetna gnojila kot najboljše pripomoček za povzdigo kmetijstva, ne da bi se popred preiskala zemlja, katera gnojila in v kateri meri so zanje potrebna. Naši ljudje sploh ne vedo prav nič o kemiji. Nasledek je bil, da se je veliko denarja izdalo za umetna gnojila. Če se je dobro zadelo, so bili uspehi res lepi, v več ko polovico slučajih pa prav neznatni. Ko bi se ti ljudje naučili prav rabiti domači gnoj, gnojnico, živo apno in pepel, bi z manjšimi stroški več dosegli. Naš kmet le prehitro zgubi pogum, če ni videti uspehov. Delajmo torej tudi tukaj previdno in temeljito.

Mlekarstvo in sirarstvo.

Posneto mleko in reja prašičev.

Tisoč kilogramov svežega mleka ima v sebi povprečno 36 kg tolšče, 32 kg sirnine (kazeina), 45 kg mlečnega sladkorja, 7 kg rudninskih snovi, ostalo je voda. Sveže mleko je tedaj samo zase že popolna in zelo dobra hrana za človeka ali piča za živali. Če mleko posnamemo, mu odvzamemo vso tolščo do 3 ali 4 kg, toda sirnina, sladkor in rudninske snovi ostanejo še v mleku. S posnemanjem smo odvzeli mleku ono sestavino, ki nareja v prašičjem telesu mast, nismo pa odvzeli snovi, ki tvorijo mišice in kosti. Zato je jasno, da je posneto mleko vkljub temu, da nima več tolšče, ki ima za nas največjo vrednost kot surovo maslo, vendar še zelo redilna piča in da nam lahko veliko zaleže, ako le umemo prav ravnati z njim. Ako hočemo doseči najlepši uspeh, moramo pomisliti, kaj je po posnetju v mleku še ostalo in moramo skušati, da nadomestimo, kar primanjkuje, da dobi mleko kolikor moč zopet svojo prvotno obliko in sestavo.

V posnetem mleku so snovi za kosti in za mišice, manjka pa tolšče, ki jo je treba nadomestiti z zdrobljenim žitom ali moko. Meso prašičev, krmljenih največ s posnetim mlekom, ima neko posebnost. Mi-

šičevje je bolj trdo, kot pri prašičih, krmljenih z žitom, je bolj podobno govejemu mesu; tolsti del je samo tkanina iz tolščobnih stanic. Tako meso se ne da peči v ponvi brez pridevka kake druge masti, ker bi se prijelo in osmodilo. Vendar pa taki s posnetim mlekom krmljeni prasci dobro rastejo in so videti rejeni, toda meso je samo mišičevje in tolščobna tkanina.

Posneto mleko ni izjednačena piča in zato se pri njegovem krmljenju marsikaj zgubi, kar bi lahko živali izkoristile, a gre zdaj kratkomalo skozi. V posnetem mleku je preveč beljakovine, ki se ne izkoristi. Ker ima posneto mleko beljakovin in rudninskih snovij na izobilju, zato mora kmet k mleku pridevati še dovolj moke, ako hoče imeti od mleka ves možni dobiček. Najlepše vspehe dosežemo pri prascih težkih 25 kg, ako računamo na vsake tri litre posnetega mleka po 1 kg koruzne moke. Za mlajše prašiče je treba manj moke.

Upljiv napajanja na dójnost.

Napój živine ima velik upljiv na množino in kakovost mleka. Vodenasta hrana mleko sicer pomnoži, zato pa je ono bolj slabo. Slaba, nesnažna voda znižuje množino mleka, enako tudi voda — preveč mrzla. Ako se voda za napajanje krav po zimi segreje do 20—25°C, upljiva to kaj ugodno na mleko. Sploh pa bi voda po zimi za napój ne smela biti pod 10°C gorkote, sicer se lahko pojavijo vsled prehlajenja razne bolezni, kakor driska itd. Sicer pa lahko vidimo, kakšno pijačo živina sama bolj poželj. Ako ji prinesemo obojne nakrat, mlačne in mrzle, pila bode po zimi raje mlačno, le ob poletnej vročini izbrala si bode raje bolj hladno vodo.

Sadjereja.

Gnojenje sadnega drevja.

Zadnja razstava v Radoljici je pokazala, da je naša dežela zmožna velikega napredka v sadjarstvu. In res se je z ozirom na sajenje, na vrste sadja in oskrbovanje sadnega drevja že marsikaj izboljšalo v zadnjih letih, tako da nahajamo že krasne sadovnjake. Toda samo sajenje drevja še ne zadostuje, kaj namreč pomaga deželi veliko število dreves, ako pa ta ne vspevajo, kakor bi morala in zato tudi ne dajo pričakovanega sadu. Dobičkonosno more biti sadjarstvo samo tam, kjer se drevje skrbno goji in hrani. Vprašanje o gojitvi sadnega drevja je sicer jedno najvažnejših, vendar pa so se ga lotili najpozneje in pri nas se v obče prav malo razpravlja o njem.

V sledečem hočemo povedati nekoliko praktičnih izkušenj o tem vprašanju.

Kakor pri vsaki rastlini, tako je treba tudi pri sadnem drevju vseh redilnih snovi. Če nedostaje le ene izmed 4 važnih snovi, ki so: kali, fosforna kislina, dušik in apno, trpi vsled tega ne samo pridelek sadja, ampak zaostaja tudi rast drevja. Vsled enostranskega gnojenja se zavira popolni razvoj listja, mladik, cvetja in sadja, povzročijo se pa tudi razne bolezni, ker je drevje preslabotno, da bi kljubovalo.

Ako hočemo opazovati natančno vpliv posameznih redilnih snovi, moramo delati gnojilne poskuse tako, da vzamemo pri prvem vse druge potrebne snovi v gnojilo, ki ga ravno preskušamo, pri drugem pa to gnojilo izpustimo. Poskušati samo z enim samim gnojilom, nima nobenega smisla. Učinki posameznih gnojil so zelo različni in ta razlika se ne razteza samo na različne sadne vrste, ampak tudi na posamezne dele enega in istega drevesa. Poglejmo najvažnejše učinke posameznih gnojil:

Apno ima ugoden vpliv na razvoj sadu, posebno na sladkor v njem, v zvezi s kalijem dela močan, trpežen les. Važnejši kot gnojilo je apno zato, ker izboljšuje zemljo v fizikalnem oziru, rahlja težka, mrzla tla, zrak prihaja lažje vanjo in pospešuje kemični razvoj, prst se lažje segreva in postane z eno besedo bolj delavna.

Črešnja in jablana hočeta apneno zemljo in znano je, da samo na takem svetu ostane črešnja do starosti zdrava, da se ne začne iztekati iz nje smola. Tudi višnja je hvaležna za apno. Hruška cepljena na kutnjo je tudi precej apnosneda, ravno tako žlahtne sljive, breskev in marelica, menj pa češplje. Apno podpira delovanje drugih gnojil. Zato je jasno, da enostransko gnojenje s samim apnom more imeti vseh k večjemu samo mimogrede, da pa sicer izmolzuje zemljo in škoduje kot vsako drugo enostransko gnojilo.

Kali je ono gnojilo, ki ga vsako drevo potrebuje v največji meri, ker sodeluje tako pri razvoju lesa, kakor tudi sadu. Zdravemu in krepkemu listju, na kojem sloni rast celega drevesa, daje podlago kali. Les, v katerem je dovolj kalija, je trpežen proti mrazu in priganja sadne popke k hitrejšemu in gotovemu razvoju. Poleg množine sadja pospešuje kali tudi okus, vonj (aromo) in barvo njegovo, s tem pa tudi ceno, ker meščan kupuje dandanes najraje lepo, živobarvano sadje.

Največ kalija potrebuje jablana, potem črešnja, ostalo koščičasto sadje in najmenj hruška. Pomniti pa je, da v obče pritlično drevje potrebuje več kalija, boljše zemlje in krepkejšega gnojenja od visokodebelnega drevja na prostem.

Ako pomanjkuje kalija, boš to kmalu opazil na jablani. Najpreje opaziš neredne, zvite (skodrane), rjave pege po listji, a bolezen sega tudi dalje, začno se sušiti konci mladik, večje veje in slednjič celo

drevo. Pri osemletnih drevesih je dobil preskuševatelj od enega drevesa l. 1902:

pri kanadski rejneti pri belem zimskem kalvilu
negnojena 1550 gr sadja 3100 gr
gnojena:

brez kalija 4200 „ „ 2660 „
s kalijem 5060 „ „ 7200 „

Drug poskus pri hruškah je pokazal:

Hruška Olivier de Serres Hardenpontovka
negnojena je dala 4 sadove = 350 gr 36 sadov = 2990 gr
gnojena:

brez kalija 8 sadov = 780 „ 78 „ = 5720 „
s kalijem 17 „ = 3040 „ 81 „ = 9200 „

Pri Hardenpontovki je kali posebno vplival na debelost sadu, kajti teža ene hruške je poskočila vsled kalijevega gnojenja od 73 gr na 114 gr.

Četudi sadno drevje potrebuje v razmerji z drugimi rastlinami, posebno žiti n. pr. le malo fosforne kisline, je vendar tudi ta važna za seme in sad. Kali in fosforna kislina provzročita, da drevje nastavi veliko sadu, posebno ako izpustimo še dušik. S tem ravno ustavimo drevje, ki gre premočno v les in ga prisilimo, da rodi. Če manjka v tleh fosforne kisline, ostane sadje bolj kislo in pozneje zori.

Jablana potrebuje le malo fosforne kisline, vsled nje ni sadja veliko več, pač pa dosti okusnejše. Koščičasto sadje pa odločno zahteva fosforno kislino, če je ni, pa slabo raste listje in les.

Posebno marelice so jako občutljive v tem oziru, kajti po bogatih letinah časih odmrjo cele veje. To bolezen so zatrli v Ameriki in Avstraliji z gnojenjem s fosforno kislino.

Poskusi:

Jablane, zimska zlata parmena, deset let stara brez fosf. kisline 4430. gr s fosf. kislino 8480 gr.

Sliva Viktorija (šest dreves brez fosf. kisline 12180 gr s fosf. kislino 34650 gr,

Dušik vzpodbuja rast in pospešuje rast listja in lesa. Pri sadju pomnožuje težo, ne zboljšuje pa kvalitete. Preveč dušika, posebno če primanjkuje kalija in fosforne kisline, slabo vpliva na okus in trpežnost sadja. Drevje, ki močno raste, ne potrebuje dušika, pač pa drevje s kratkimi poganjki in slabo razvitim listjem. Ravno tako potrebuje na istem vrtu drevo, ki ima nastavljenega mnogo sadu več dušika, nego njegov sosed, ki sicer dobro raste, toda še ni jel roditi, ali pa slučajno to leto ni nič cvetel.

Drevje, ki mu večkrat gnojiš s hlevskim gnojem ali pa stoji sploh v dobri vrtni zemlji, sploh ne potrebuje še posebej dušičnatega gnojenja. Le v slučaju, da kako drevo zelo bogato rodi leto za letom, potrebuje tudi dušika izvanredno veliko, ker je treba za tvorbo obilnega sadja tudi obilo listja.

Vrste, n. pr. zlata parmena, koksova pomarančna rejneta, narejajo pri pomanjkanju dušika preveč za-

rodnega lesa in število sadov je preveliko v primeri z množino listja. Tako sadje ostane potem precej drobno ali ga pa en del pred časom odpade, kot sem večkrat opazoval na parmenah.

Za prvi slučaj naj navedem kot zgled več po 10 let starih zimskih parmen, ki so l. 1902 dale vsaka:

	brez dušika	z dušikom
Število jabolok . . .	122 kosov,	97 kosov,
Njihova teža . . .	6950 gr	8480 gr
poprečna teža 1 jabolka	57 gr	87 gr

Kanadske rejnete pa so imele (8 letne):

	brez dušika	z dušikom
Število jabolok . . .	30 kosov,	25 kosov,
njihova teža . . .	3800 gr	5059 gr
poprečna teža 1 sadu	127 gr	202 gr

Kakor vidimo, so bile kanadske rejnete kljub pomanjkanju dušika vendar še precej lepe in tudi ni bilo toliko zakrjelih kot pri parmeni.

Kali in fosforna kislina morata biti torej podlaga sadnemu gnojenju, dočim se gnojenje z dušikom ravna po potrebah posameznih dreves. Ker je množina in debelost sadja močno odvisna od dušika in kupci dražje plačujejo debelo sadje, zato se moramo sadjarji tudi ozirati v prvi vrsti na debelost in ne toliko na notranjo dobroto, okus in trpežnost.

Gnojila se spravijo v zemljo na ta način najboljše, da se v krogu pod kapom drevesa odvzame ruša malo bolj na debelo, potrese gnojilo v jarek in ruša zopet dene nazaj. Gnojila rabimo pri drevju ravno ista, kot sicer za travnike. Na 1 ar (100 kvadratnih metrov) zemlje z drevjem zasajene je treba dati:

1. Kalija kakih $2\frac{1}{2}$ do 4 kg in sicer v obliki 40 odstotne kalijske soli, le na prav peščenem svetu vzamemo mesto kalijske soli raje 8 do 12 kg kajnita.

2. Fosforne kisline v obliki superfosfata $3\frac{1}{2}$ do $4\frac{1}{2}$ kg ali Tomasove žlindre $3\frac{1}{2}$ do $5\frac{1}{2}$ kg ali koščene moke 3 do 5 kg.

3. Dušika v obliki čilskega solitra $2\frac{1}{2}$ do 4 kg ali žveplenokislega amonijaka 2 do 3 kg.

Kjer redno gnoje s hlevskim gnojem, tam je treba manj umetnega, kjer je svet pod drevjem zaraščen s travo, je treba več umetnega gnoja. Trava, da celo detelja, škoduje starejšemu drevju samo tedaj, kadar se nič ne gnoji, ali pa če ni zemlja okoli debela prav nič prekopana.

Najpripravnejši čas je v jeseni, ko začne odpadati listje in traja do poganjanja novega listja spomladi; torej čas počitka za drevje in gospodarja, ki se po končani sadni trgatvi ne more drevju lepše zahvaliti, kakor če z gnojenjem zemljo zopet napravi rodovitno za prihodnjo sadno letino.

Splošno.

Naša gnojišča.

Da so pri nas letni pridelki primeroma manjši kot drugod, je mnogo krivo nezadostno gnojenje, oziroma nepravilno ravnanje s hlevskim gnojem.

V gnojišču se zrcali gospodar.

Kamor se ozremo, povsod vidimo nedostatna gnojišča. Gnoj je navadno raztepen po celem dvorišču ali pa je nakupičen kje na znižanem prostoru pod hlevnim kapom, kjer ga deževnica pridno izpira in je gnojišče podobno otoku v rujavem jezeru, po katerem se race in gosi zadovoljno kratkočasijo. Je to jezero prepolno, odteka v potok ali cestni jarek.

Rad bi videl zategli obraz tistega gospodarja, kateremu bi njegova boljša polovica v poldan postavila na mizo samo govedino, a juho bi zahitila na dvorišče. Gotovo bi mislil, da je zblaznela. Vendar pa sam dosti slabše ravna, ako pusti gnoj izpirati in gnojnico v potok ali cestni jarek odtekat.

Zgubi kedo eden krajcer, ga išče pol ure, zlata pa, ki v gnojnici splava, ne pobere.

Ako računamo, da velja 1 hl dobre gnojnice recimo samo 20 vin., že razvidimo, kako velika zapravljivost je tako ravnanje. Večkrat se sliši tarnanje tega ali onega kmetovalca, da mu nič prav ne obrodi ne to, ne ono, akoravno tako obdeluje in toliko gnoji kakor njegov sosed. A on ne pomisli, da ravna njegov sotrp in z gnojem čisto drugače, pravilnejše kakor on.

Zanimanje za umetna gnojila rase od dne do dne. Poznam mnogo gospodarjev, ki štejejo precejšne svote na leto za različna gnojila; svoja gnojišča pa imajo urejena prav nazadnjaško. Čeravno brez umetnih gnojil ne bi shajati zamogli, bi jim vendar ostal marsikateri groš v žepu, čim pravilneje bi ravnali s hlevskim gnojem.

Kmetovalci! Omislite si torej pravilna gnojišča. Naprava takih se vam v kratkem izplača. Gnojišče naj bode sicer blizu hleva, a kapnica ne sme padati nanj; ravno tako se ne sme stekati nanj deževnica, ki se v obližju zbira. Ono naj ima ugoden dovoz in izvoz in naj ne bode preveč solnčnim žarkom in vetru izpostavljeno. Odločiti mu je torej, kjer je le mogoče senčno in napram vetru okovarjeno stran dvorišča. Obsenči in zavaruje proti vetru se tudi lahko, ako se v primerni daljavi drevesa nasade. Te pa ne smejo ovirati dovoza in izvoza.

Da se gnojnica ne izgublja, morajo biti tla nepredorna. To se doseže, ako se tla precej na debelo z glino ali ilovico zaphajo. Bolje je, ako se še povrh s kameni tlaka, še boljše pa seveda tudi dražje, ako se naredi tla iz cementa.

Razven tega mora imeti vsako pravilno gnojišče primerno veliko, nepredorno, [toraj najbolje cementno

jamo, kjer se gnojnica zbira. Ta jama se lahko naredi v sredini ali pa ob eni strani, oziroma v enem kotu gnojišča. Umevno je, da morajo viseti cela tla proti jami. Ako se gnojišče že ne obzida, naj bode vsaj njega rob toliko zvišan, da gnojnica ne odteka in deževnica ne priteka. Gnoj je treba vsaki dan sproti enakomerno razgrniti in dobro pohoditi, da nima zrak preveč pristopa in z gnojnico polit, da ostane vlažen, sicer se prenaaglo razkroji. Za polivanje gnoja in natakanje gnojnice v posodo nam služijo posebne sesalke, (pumpe). Najbolje so one, katere se pri pumpanju ne zadelavajo. Dobijo se pa dandanes že precej poceni.

Da vežemo dušik, to za rastline prevažno, [redilno snov, ki ima lastnost, da hitro izhlapi, se priporoča gnoj večkrat z malcem (gipsom) potrositi ali vsaj z plastjo zemlje pokriti. Nadalje se priporoča gnojišče razdeliti v dva dela. Ko je ena polovica približno poldrugi meter visoko narastla, jo je pokriti precej na debelo z zemljo in je pričeti z razgrinjanjem gnoja na drugi polovici. Ob straneh, ki naj bodo navpične, je gnoj večkrat s kako desko zatopiti, da zrak preveč ne pristopa in razkrojitve ne pospeši.

Kedaj se gnoj nakidava t. j. izvažja, ga je jemati enakomerno iz vrha do tal. Razvoženi gnoj je čim preje podorati ali podkopati. Nepravilno ravna oni, ki ga pusti v malih kupih po več dni ležati, kar se lahko dostikrat opazuje.

Mnogo bi se dalo še o tej točki razpravljati, toda naj zadostuje za danes to z upanjem, da bode padlo na rodovitna tla. Naloga merodajnih krogov pa naj bode s primernimi sredstvi, kakor premijami in subvencijami napravo pravilnih gnojišč pospeševati. Z.

Pesek je zlato.

Človek mora pač na vse strani gledati in pre-mišljovati, kje bi si odprl nov vir dohodkov, da si ogladi trnjevo pot življenja. Pred vsem velja to za kmečki stan, ki ga obiskuje toliko nesreč, kojega pridelki imajo tako nizko ceno, ki ima pa vendar o gotovih letnih dobah marsikak dan na razpolago, ki bi ga lahko bolje obrnil, kot ga, da bi le vedel kako. Čas, pravijo je denar, zlato, mi pa še pristavljamo: tudi pesek je zlato, denar. In vendar je peska, le-pega, porabnega peska v mnogih krajih več nego dovolj. Da izrabimo ta naravni zaklad, zato sem se namenil napisati ta člančič in povedati hočem tudi kako. Mislim namreč na izdelovanje cementnih ploč za tlake, priproste za mestne ulice kakor tudi ele-gantne in krasnobarvne za cerkvene tla in tlakove po palačah.

Izdelovanje flizov in ploščic iz peska in cementa je eno najdobitkonosnejih obrtnij. To bom skušal poka-zati kmalo z računom. Zato se peča po Nemčiji z izdelovanjem cementnega blaga mnogo zidarjev, ope-karjev, kmečkih posestnikov in tudi po mnogih večjih posestvih v Avstriji se je že vpeljala ta postranska panoga. Saj je pa tudi fabrikacija cementnih ploč iz-vrstno postransko opravilo, ki se prav lahko izvršuje tudi po zimi; na ta način je omogočeno kmetu, oskr-beti sebi in družini tudi v pustem zimskem času koristnega dela, dokler se ne prične delo na prostem. Poleg tega je tudi delavni prostor le majhen, vsaka šupa, ki se da nekoliko segreti, je dobra za to in po-trebnega materiala ni težko dobiti. Treba je le pri-merno drobnega srtečega peska, ki se predebel lahko preseje skozi mrežo in cement (portland) se kupi.

Kako priprosto, da je izdelovanje cementnih ploč, kaže tale slika izdelovanja:

Cementne ploče se izdelujejo na ta način, da se pomeša del pripravnega peska z majhnim delom ce-menta, vse skupaj se mora nekoliko poškopiti z vodo, mešanica pride v poseben model, kjer se z veliko silo stisne v pločo. Ob enem se tudi pobarva in vtisne primeren vzorec. Stiskajo se cementne ploče tako, da pride barva, ki ima pozneje tvoriti površino fliza (ali ploče) na dno modela in na to barvo se šele natrese cementnega peska. Ploče se stiskajo na poliranih kovinskih pločah, ki so ali popolnoma gladke ali pa imajo izbočenosti v raznih padobah. Taka spodnja ploča se imenuje matrica ali reliefna plošča. Za ploče raznih barv in podob, (listi, križi, krogi, glave, ži-valske podobe itd.) je treba še raznih šablon in sicer za vsako pločo toliko, kolikor ima barv. Izdelovanje je silno priprosto in se ga vsak možek igraje pri-vadi v 24 urah.

Kar zadeva dobičkonosnost te fabrikacije, naj služijo sledeči podatki:

Stiskalnica za ploče stane nekaj čez 800 K, ki je najbolj priprosta, a popolnoma izvrstne sestave, bolj kompliciran stroj neke nemške tvrdke, ki seveda dela še mnogo bolje, pa pride na 2000 K in tehta okoli 1000 kg.

Prostora za izdelovanje s prostorom za sušenje ploč vred je treba za 1 stroj 25—30 m. En mož naredi na dan okoli 400 enobarvnih ploč, večbarvnih in veliko dražjih primerno manj (okoli 140). Ploče so velike 200 × 200 mm; lahko se pa izdelujejo tudi ploče poljubne velikosti in oblike.

Zdaj pa napravimo majhen proračun ali kalku-lacijo o izdelovanju cementnih ploč, da izprevidimo, je-li se ta obrt tudi izplača ali ne. Izračunajmo, ko-liko stanejo dobre, enobarvne ploče za tlak, ki se lahko prodajo. Za temelj vzamemo cene, kot so na vadne po severnih krajih naše države s pripombo, da, če bi bil pri nas cement ali barva dražji, je pa za to tudi cementno blago gotovo dražje v ceni.

1000 ploč v velikosti 200 × 200 mm, v debelosti 25 mm zavzema, ako jih tesno skupaj zložimo kam-nito kocko, ki ima 1 kubični meter prostora. Za napravo 1 kubičnega metra kamenotrde mase potre-bujemo 1½ kubika rahle mešanice. To malto sestav-ljamo tako-le:

Malta: 375 kg cementa, 100 kg a 3 K 60 vin.	
znaša	13 K 50 vin.
1¼ kubika peske, 1 kubični meter	
a 3 K 60 vin. znaša	4 „ 50 „

Rahla malta je za 1000 ploč pride	
tedaj na	18 K — vin.

Plača delavcem za 1000 ploč	
tudi pri visokih dninah (všteto je tudi	
vse pripravljanje malte) ne presega	19 „ 20 „

Barva. Za napravo 1000 bar-	
vanih cementnih ploč se potrebuje	
150 kg gotove s cementom pomešane	
barve, ki jo napravljamo z mešanjem	
prstene barve (iz Trsta) in cementa	
(poseben cement iz Solnograda). Po-	
prečno stane čista prstena barva po	
48 K za 100 kg, mešamo pa večji	
del 4 dele cementa z enim delom	
barve, torej pride barva na največ	
14 K 40 vin. za 100 kg. Torej stane	
150 kg	21 „ 60 „

Obraba stroja naj se računa na	2 „ 40 „
--------------------------------	----------

Nas stane torej naprava 1000	
plošč	61 K 20 vin.

Ker gre na 1 m² (□) 25 ploč, stane torej eden kvadratni meter 1 K 53 vin. Prodajajo se pa ploče v najmanj ugodnih okoliščinah po 3 K do 3 K 60 vin. torej se doseže brez truda dobiček 100 %. Več barvene ploče dajo še več dobička. Ta kalku-

lacija je za razne kraje različna, pri posebno dobrem pesku je treba še manj materiala-cementa. Dobrega in po ceni cementa pa tudi ni težko dobiti. O priliki spregovorimo še kakšno o cementni industriji.

Bistričan.

Da kokoši prav debela jajca nesó.

V mnogih krajih nesejo kokoši tudi po zimi jajca debela do 85 gramov težka, katera imajo večkrat po dva rumenjaka. Da se takšna rodovitnost doseže, treba kokošim napraviti poseben pridevek k hrani. Ta pa je sledeči: Posušeni gob se raztolče v prah, enako se drobno raztolče tudi tropin od lanenega semena in zadnjič še se zdrobi v prah suhih želodov. Sedaj se vzame 3 dele prahu od gob, 2 dela od tropin in 2 dela od želodovega prahu. To vse se zmeša v testo, iz katerega se napravijo za grah debele kroglice. Teh se kokošim vsaki dan nekoliko daje, seveda le kot navržek k drugi hrani.

Strd — dobro zdravilo.

To velja prvič za vnetje grla. Skuhajmo čaja iz žalbeja in ga z strdjo osladimo. S takšnim čajem — mlačnim — izmivajmo (grgajmo) grlo po 20 ali še večkrat na dan. — Ali pa se svetuje skuhati belo repo, vodo osladiti z strdjo, zraven pridjati troho kisa da je tekočina malo rezka in z takšno — mlačno — si grlo večkrat na dan izmivati.

Priloge časopisov.

C. kr. trgovinsko ministerstvo je glede pristojbinam podvrženih časopisnih prilog izdalo naslednja nova določila: Kot izredne časopisne priloge so dopustne le tiskopisi do teže 30 gramov.

Pristojbina za vsako prilogo po 10 gramov znaša $\frac{1}{2}$ vinarja, čez 10 do 20 gramov $\frac{2}{3}$ vinarja, čez 20 do 30 gramov 1 vinar. Deli vinarja se računajo za cel vinar.

Te pristojbine veljajo tudi v prometu z Bosno in Hercegovino. Z Ogersko pa ostane pri starem.

O v e s

kupuje c. in kr. vojaško oskrbovališče v Ljubljani v mesecih oktober 1905 do januarja 1906 — na mesec 100 meterskih stotov — samo le od kmetijskih korporacij (— med temi zadrug —) in pridelovalcev v ročnem kupu — proti takojšnji oddaji — tudi manjih množin — in proti takojnemu plačilu.

To neposredno nakupovanje kratkim potom služi posebno manjšim in srednjim posestnikom in se ti toraj na to posebno opozarjajo.

Vojaška uprava hoče take nakupe v korist kmetovalcev vdomačiti a pravi, da v zadnjih 4 letih ni dosegla nikakih znatnih uspehov.

„Original-Alfa“ še zmirom narbolji.

Na letošnjih gornjeavstrijskih razstavah bil je „Original-Alfa Separator“ brez izjeme s prvimi darili odlikovan i. s.:

v Ried-u: častno darilo deželnega kulturnega sveta in srebrna državna kolajna;

v Schwanenstadtu: zlata kolajna;

v Lincu: srebrna državna kolajna;

v Steyru: srebrna državna kolajna.

O kavi.

Ponovljena podražitev kave, o kateri je razpravljalo tudi časopisje, je bila povod, da so se naše gospodinje precej bale podražitve vsakdanje kavine pijače. Prej bi bila ta bojazen opravičena, toda odkar je uvedena Kathreinerjeva Kneippova sladna kava, nima nobenega vzroka več. Po posebnem načinu, kakor se izdeluje Kathreinerjeva sladna kava, ima ta tolikanj izražen okus zrnate kave, da se utegne obilo rabiti kot primes in da je tako moči, kakor se komu ljubi, uravnati vsakdanji izdelek za zajterk in južino. Zrnata kava, ki draži živce, pa se tudi lahko pogreša docela, zakaj zdrava Kathreinerjeva, vkuhana nekoliko močnejše, tekne izborna sama zase. Zlasti gospodinje, ki jim je do zdravstvene blaginje svoje družine, rajše pripravljajo Kathreinerjevo Kneippovo kavo čisto. Seveda je treba pri nakupovanju največje pozornosti, ker je edino Kathreinerjevi Kneippovi sladni kavi dana tako važna prednost, da ima okus zrnate kave. Vedno zopet pozkušajo občinstvo vabiti z vsakovrstnimi ničvrednimi „dodatki“ za manj vredne posnemke, pa tudi kar oprazeno rž ali oprazen ječmen celo ob isti ceni priporočati za kavino primes. Seveda okus potem ne ugaja in s tem se gospodinja zapelje, da dobi predodek tudi zoper dobro sladno kavo. Zategadelj se v svoj prid ne bojte malega truda, da pri nakupovanju izrečno poudarjate ime Kathreiner in natančno ogledate vsak zavoj, ali je tudi res na njem varnostna znamka „župnik Kneipp“ in ime „Kathreiner“.

Zadružna tiskarna v Ljubljani

reg. zadr. z omej. zavezo

Stari trg števil. 19

priporoča slavnim hranilnicam in posojilnicam in drugim
zadruham vse tiskovine, kakor tudi

koverta s firmo, pismeni papir, vizitnice

ter vsa v to stroko spadajoča dela po

== najnižji ceni ==

Dnanja naročila se točno izvršujejo.

Priporoča se: Vzajemna zavarovalnica proti požarnim škodam in poškodbam zvonov.
Edini domači zavod te stroke: Ljubljana, Medjatova hiša.

Baderna (v Istri), gospodarsko društvo, ima v svoji zadružni kleti 4000 hl črnega in 500 hl belega vina.
Kdor hoče kupiti izborna istrska kapljica po zmernih cenah, jo dobi zanesljivo pri gospodarskem društvu v Baderni.

Zajamčeno pristno vino ima v zalogi Kmetijsko društvo v Vipavi veliko množino, katero prodaje za mašna vina belo od 40—60 kron 100 l postavljeno na postajo Postojna. Rudeče po 35 kron. Zadruham in večjim odjemalcem oddaja vino po izjemnih znižanih cenah. V zalogi je tudi tropinsko žganje.

Ogrska rožnata paprika Szegedinska I-a, sladka, jamčeno prava, priznana najboljša vrsta. Lastni pridelek a kg 5 Kron. Pošilja se proti povzetju od 1 kg naprej poštne prosto. Nadalje posebnosti: **špeh, ogrske salami** itd po najnižji ceni. Razpošiljevalna trgovina raznovrstnih deželnih pridelkov **HAUPT A. RUDOLF, Budimpešta (Ogrsko) VII. Ovoda-cesta 22.**

24-15

Take table preskrbi zadruham „Zadružna zveza“.

C. kr. priv.

pred ognjem in tatovi varne

blagajne

prodaja najceneje dobro znana tovarna blagajnic

M. Adlersflügel

založnik Raiffeisnovih posojilnic

Dunaj, I., Franz Josephs-Quai št. 13.

233 24-19

Zadružna zveza

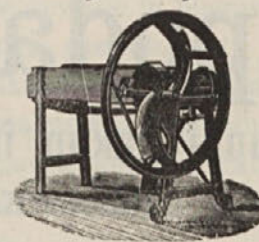
oskrbuje

== svojim zadruham ==

vse tiskovine, blagajne itd.

Nad 200 strojev v zalogi!

Najboljše mlatilnice,

gepeljne, trijerje, čistilnice (pajkelne), slamoreznice, mline in preše

za sadje, fine kose, srpe in

amerikanske motorje

na bencin

posebno pripravljeni za kmetije

in vse potrebščine za poljedelstvo v veliki izberi priporočata po nizki ceni

Karol Kavšek nasledniki

Schneider & Verovšek

trgovina z železnino in zaloga strojev

Ljubljana, Dunajska cesta 16.

243 x—12 Slovenski ceniki brezplačno.

Nad 200 strojev v zalogi!

Najboljša in najsigurnejša

Stanje vlog konec leta 1904:
čez 11 milijonov kron

prilika
za štedenje!

Denarni promet v letu 1904:
K 46,173.224*38

Ljudska posojilnica

preje: Gradišče štev. 1

sedaj: Kongresni trg št. 2, I. nadstropje

sprejema hranilne vloge vsak delavnik od 8. ure zjutraj do 1. ure popoldan ter jih obrestuje po

4½%

brez kakega odbitka, tako, da sprejme vložnik od vsacih vloženih 100 kron čistih 4 K 50 h na leto.

Stanje vlog 31. decembra 1904: K 11,095.751*15 — Denarni promet v letu 1904: 46,173.224*38

Hranilne knjižice se sprejemajo kot gotov denar, ne da bi se obrestovanje kaj prekinilo.

Za nalaganje po pošti so poštnohranilnične položnice na razpolago.

V Ljubljani, dne 1. januarja 1905.

234, x—18

Dr. Ivan Susteršič,
predsednik.

Josip Jarc,
veleposestnik v Medvodah.

Dr. Andrej Karlin,
stolni kanonik v Ljubljani.

Frančišek Leskovic,
zasebnik in blag. ljud. pos.

Karol Kauschegg,
veleposestnik v Ljubljani.

Ivan Pollak,
tovarnar in posestnik v Ljubljani.

Odborniki:

Josip Šiška, knezoškofijski kancelar,
podpredsednik.
Anton Belec,
posestnik, podjetnik in trgovec v Št. Vidu nad Ljubljano.

Matija Kolar,
župnik pri D. M. Polju,

Karol Pollak,
tovarnar in pos. v Ljubljani.

Ivan Kregar,
svet. trg. in obrt. zbor. v Ljubljani.

Gregor Šlibar,
župnik na Rudniku.

Gospodarska zveza

centrala za skupni nakup in prodajo v Ljubljani, Gradišče št. 1

(uhod: Kongresni trg št. 16)

preskrbuje za svoje člane

nakup vseh gospodarskih potrebščin, posebno pa umetnih gnojil: Tomaževe žlindre, kalijeve soli, solitra, superfosfatov itd., modre galice, žvepla, krme, koruzne moke, otrobov itd., semen, živine, strojev, orodja itd.;

nakup vseh gospodinjskih potrebščin;

prodajo vsakovrstnih kmetijskih pridelkov in izdelkov.

Zaloga Barthel-ovega klajnega apna, oddaja se od 5 kg. naprej.